

Kuća ljudskih prava
Selska cesta 112c, HR-10000 Zagreb
t: +385 (0)1 457 23 98
f: +385 (0)1 457 23 99
kontakt@documenta.hr
www.documenta.hr

MB: 1925199. OIB: 09095322581
Raiffeisen bank Austria d.d.
Broj računa: 2484008-1102930793

CENTAR ZA SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU
DOCUMENTA

Zagreb, 23. veljače 2012.

IZJAVA ZA MEDIJE

Praćenje suđenja za ratne zločine, izvještaj za 2011. godinu / Tiskovna konferencija Kuća ljudskih prava Zagreb

Na konferenciji za tisak u Kući ljudskih prava Zagreb, u četvrtak **23. veljače 2012. u 10.00 h predstavljani su nalazi godišnjeg izvještaja o suđenjima za ratne zločine.**

Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću, Građanski odbor za ljudska prava i Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, **pozvali su Vladu RH da donese odluku o otpisu parničnih troškova** civilnih žrtava rata koje na sudu nisu uspjele s tužbama za naknadu štetu zbog smrti bliske osobe, time još jednom upozorivši hrvatsku javnost na **skandalozan odnos RH prema članovima obitelji civilnih žrtava rata.**

Tijekom dvosatne konferencije voditeljica *Documente* **Vesna Teršelič** istaknula je da je zatvaranje pregovaračkih poglavlja o pristupu Republike Hrvatske u Europsku uniju, posebice poglavlja 23. o pravosuđu i temeljnim pravima, dovelo do poboljšanja zakonodavnog okvira u kojem se odvija procesuiranje ratnih zločina i drugih teških oblika kršenja vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. No nastavak ranije uočenog trenda neučinkovitosti pravosuđa i u 2011. se godini ogledao kroz nekoliko primjera višestruko ponavljanih kaznenih postupaka. Najeklatantniji takav primjer je postupak protiv optuženog pripadnika hrvatskih postrojbi Mihajla Hrastova, zbog protupravnog ubijanja 13 i ranjavanja 2 neprijateljska vojnika na Koranskom mostu u Karlovcu, koji se vodi već dvadesetu godinu.

"Od 118 slučajeva, koje je zabilježila *Documenta*, gdje su hrvatski građani, članovi obitelji poginulih civilnih žrtava u Domovinskom ratu, tražili odštetu od hrvatske države, 15 je zahtjeva usvojeno a 83 tužbena zahtjeva su odbijena. U 72 odbijena predmeta sud je tužiteljima naložio i plaćanje parničnih troškova u ukupnom iznosu od 2.041.691 kuna, stoga im prijete ili je već nastupila ovrha. Riječ je uglavnom o umirovljenicima sa skromnim primanjima kojima država sad oduzima ili će ih oduzimati kad im ovrhom "sjedne" na trećinu mirovine", kazala je Teršelič, upozorivši na slučaj **Jasneke Borojević** iz Siska, čiji je suprug Stevo Borojević u listopadu 1991. godine uhićen, mučen te ubijen, a Općinski sud u Sisku 16. ožujka 2011. uputio joj je poziv na plaćanje parničnih troškova u iznosu od 26.950 kuna. Jasenka Borojević, kao i većina tužitelja/ica koji su izgubili parnice, živi od skromne mirovine. Počinitelji zločina nisu osuđeni. Tijekom izlaganja voditeljica *Documente* govorila je i o **Vjeri Solar** čija je kći Ljubica ubijena u Sisku, 18. rujna 1991. godine a kojoj u ovom trenutku prijete naplata parničnih troškova u iznosu od 8.580,00 kuna, temeljem odluke Županijskog suda u Sisku od 17. studenoga 2009. godine. Spomenutoj odluci Županijskog suda u Sisku prethodila je presuda Općinskog suda u Sisku od 18. prosinca 2007. godine po čijoj odluci naplata parničnih troškova je iznosila 74.580,00 kuna. Nadalje, objasnila je Teršelič, kako Republika Hrvatska, umjesto da materijalnom naknadom ublaži patnju i oda zasluženi pijetet žrtvama, sada sjeda na račune obitelji žrtava. Naknade šteta, se naime, sada isplaćuju prije svega u slučaju

Organizacije osnivačice: Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Centar za mirovne studije, Građanski odbor za ljudska prava, Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava. **Upravni odbor:** Živana Heđbeli, Pero Jurišin, Goranka Lalić, Zoran Pusić.

Predsjednik upravnog odbora: Zoran Pusić. **Voditeljica:** Vesna Teršelič. **SWIFT:** RZBHHR2X. **IBAN:** HR3824840081102930793.

pravomoćnih presuda, a njih je jako malo. Teršelič napominje kako je skandalozna i sama činjenica što nisu provedeni kazneni postupci, a sad se žrtvama još naplaćuju i sudski troškovi. Uzorak analize su samo sudski predmeti poznati *Documenti* a potpune podatke na žalost nemamo niti ih ima državno odvjetništvo jer ne vodi elektronsku evidenciju o svim predmetima protiv RH radi naknade nematerijalne štete.

Mladen Stojanović iz Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, naglasio je da je "proteklu godinu obilježila nepravomoćna prvostupanjska presuda MKSJ-a u kaznenom predmetu protiv optuženih Ante Gotovine, Ivana Čermaka i Mladena Markača. Pritom je važno naglasiti značajnu **degradaciju u procesu suočavanja s prošlošću** u odnosu političke elite, javne televizije i većine medija prema ovoj presudi sa gotovo zastrašujućim **manjkom pijeteta i senzibiliteta za žrtve** kaznenih djela koja su bila predmetom ovog opsežnog i dugog kaznenog postupka. Odgovornost, prvenstveno javne televizije, ali i svih ostalih televizijskih kuća, za stvaranje navijačke atmosfere potpore optuženicima i neshvatljivo minimiziranje patnje žrtava je velika. Možemo je promatrati kao posljedicu nikada otvorenog pitanja **političke i moralne odgovornosti za stvaranje atmosfere linča, straha i nekažnjivosti zločina u prvoj polovici devedesetih godina, a, prema našem mišljenju, moguće i krivične odgovornosti pojedinih novinara za poticanja na zločine**", rekao je Stojanović. Pohvalio je podizanje optužnica za koje prije nije bilo interesa, kao što je državno odvjetništvo napravilo u slučaju Tomislava Merčepa i u predmetu sankcioniranja zločina nad srpskim civilima u Sisku te upozorio na dugotrajne sudske procese poput onog koji se vodi protiv Mihajla Hrastova, a koji traje već dvadeset godina. Iznio je i statističke podatke državnog odvjetništva prema kojima je za **490 zločina, za koje su poznati počinitelji, u potpunosti riješeno tek njih 103.**

Marko Sjekavica iz Građanskog odbora za ljudska prava pozvao je državno odvjetništvo da u istražnim radnjama, istragama koje provodi, kao i u optužnicama koje podiže, više pažnje posveti razradi i **utvrđivanju kaznene odgovornosti osoba koje su kao vojni zapovjednici ili nadređene civilne osobe bile dužne garantirati sigurnost i zaštitu civila ili ratnih zarobljenika**, na području za koje su bile odgovorne, a na kojem su njihovi podređeni počinili ratne zločine. S obzirom na ključne zapovjedničke pozicije koje su u strukturi vojne i političke vlasti *tempore criminum* obnašali primjerice: **Vladimir Šeks, Ivan Vekić, Ivan Jarnjak, Davor Domazet Lošo, Mate Laušić, Miroslav Tuđman, Jure Radić**, smatramo potrebnim istražiti jesu li isti imali stvarnu mogućnost da spriječe ili kazne svoje podređene, neposredno odgovorne za počinjene zločine. Bez utvrđivanja kaznene odgovornosti osoba na najvišim vojnim i političkim funkcijama zbog propuštanja sprječavanja i kažnjavanja svojih podređenih u počinjenju zločina, ne može doći do potpune i cjelovite katarze društva koje bi trebalo preuzeti dio odgovornosti za zločine počinjene u njihovo ime, upozorio je Sjekavica.

"Evidentni napredak koji je ostvaren u nekoliko proteklih godina u suradnji između pravosudnih tijela Hrvatske i Srbije, ugrožen je donošenjem Zakona o ništetnosti određenih pravnih akata pravosudnih tijela bivše JNA, bivše SFRJ i Republike Srbije", istaknuo je **Zoran Pusić** iz Građanskog odbora za ljudska prava pri tom izrazivši vjeru u napore nove hrvatske Vlade, Hrvatskog sabora i Predsjednika RH da se jasnim mjerama otklone štetni učinci spomenutog zakona. U kontekstu nametnutih parničnih troškova civilnim žrtvama istaknuo je da je **"riječ o bešćutnom odnosu države koja nastoji svoju prljavu savjest gurnuti pod tepih"**. Paradoksalno je, nastavio je Pusić da "država daje tolike novce za obranu optuženih pred MKSJ-om kojima bi se obrana ionako osigurala ukoliko je ne bi mogli sami platiti" istaknuvši **„nužnost podastiranja svih informacija u vezi iznosa koji se izdvajaju za obranu tako "privilegiranih" optuženika iz državnog proračuna.“**

Tri su organizacije za ljudska prava svoj izvještaj o praćenju suđenja za ratne zločine objavile u zasebnoj publikaciji. Izvještaj se u cijelosti nalazi na internet stranicama www.documenta.hr.

Više informacija možete dobiti u *Documenti*, Selska c. 112c, 10000 Zagreb, tel 01 4572398, 0914572398